

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ivo Pospíšila, soudkyně Lenky Kaniové a soudce Michala Bobka v právní věci žalobkyně: **rutland & partners, advokátní kancelář s.r.o.**, se sídlem Panská 895/6, Praha 1, správkyňe pozůstalosti po zemřelé JUDr. Emilii Bednářové, proti žalovanému: **Státní pozemkový úřad**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, zastoupen JUDr. Adamem Rakovským, advokátem se sídlem Václavská 316/12, Praha 2, **za účasti** osob zúčastněných na řízení: **I)** Metrostav Vackov a. s., se sídlem Koželužská 2450/4, Praha 8, zastoupen Mgr. Markem Vojáčkem, advokátem se sídlem Na Florenci 2116/15, Praha 1, **II)** Goedel s.r.o., se sídlem Vrbčanská 2074/6, Praha 10, **III)** B. K., **IV)** artpatent, advokátní kancelář s.r.o., se sídlem Dukelských hrdinů 976/12, Praha 7, **V)** H. V., zastoupena JUDr. Viktorem Rossmannem, advokátem se sídlem Senovážné náměstí 1464/6, Praha 1, **VI)** J. Š., **VII)** L. P., **VIII)** Ing. R. P. K., **IX)** Mgr. I. L., **X)** K. Z., **XI)** Hlavní město Praha, se sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha 2, Praha 1, zastoupeno JUDr. Janem Nemanským, advokátem se sídlem Těšnov 1059/1, Praha 1, **XII)** Městská část Praha 10, se sídlem Vršovická 1429/68, Praha 10, o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 3. 2018, č. j. SPU 124998/2018, a č. j. SPU 125006/2018, v řízení o kasačních stížnostech osob zúčastněných na řízení I), V) a XI) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2021, č. j. 10 A 64/2018 – 365,

takto:

- I.** Kasační stížnosti osob zúčastněných na řízení I), V) a XI) **se zamítají.**
- II.** Osoby zúčastněné na řízení I), V) a XI) **jsou povinny** společně zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti částku 4 114 Kč do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III.** Osoby zúčastněné na řízení **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Prvním napadeným rozhodnutím žalovaný prohlásil za nicotné rozhodnutí Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu Praha (dále jen „pozemkový úřad“) ze dne 27. 12. 2012, č. j. PU 1112/12 (dále jen „rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012“). Tímto rozhodnutím pozemkový úřad mimo jiné rozhodl dle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), že původní žalobkyně JUDr. E. B. (pokud se bude dále hovořit o žalobkyni, je tím míněna právě původní žalobkyně, nikoliv její nástupkyně uvedená v záhlaví tohoto rozsudku) je vlastnící pozemků p. č. XA, XB, XC, XD, XE, XF, XG, XH, XCH, XI a XJ, vše v k. ú. Ž.. Druhým napadeným rozhodnutím žalovaný prohlásil za nicotné rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 13. 12. 2012, č. j. 721/12 (dále jen „rozhodnutí ze dne 13. 12. 2012“; obě rozhodnutí společně též jen „rozhodnutí o vydání pozemků“). Tímto rozhodnutím pozemkový úřad mimo jiné dle § 9 odst. 4 zákona o půdě rozhodl, že žalobkyně je vlastnící pozemků p. č. XK, XL, XM, XN, XO a XP, vše v k. ú. S..

[2] V napadených rozhodnutích žalovaný dospěl k závěru, že žalobkyně o vydání shora označených pozemků nepožádala ve lhůtě stanovené zákonem o půdě a zároveň je zcela nesporné, že ve vztahu k pozemkům v majetku původního vlastníka J. M. B. žalobkyně není oprávněnou osobou ve smyslu § 4 odst. 2 téhož zákona, neboť není jeho neteří (jak je uvedeno v rozhodnutí pozemkového úřadu), nýbrž toliko závětní dědičkou JUDr. J. B., bratra původního vlastníka. Rozhodnutí o dotčených nemovitostech tak nespádalo pod rozhodovací pravomoc pozemkového úřadu, neboť ten je oprávněn rozhodnout jen o vlastnictví oprávněné osoby. Tato vada obou rozhodnutí pozemkového úřadu je tak závažná, že je dle žalovaného činí nicotným.

[3] Proti napadeným rozhodnutím se žalobkyně bránila žalobou. Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 23. 3. 2020, č. j. 10 A 64/2018 - 262, obě rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, aniž by ve věci provedl ústní jednání. Podle Nejvyššího správního soudu však nebyly splněny podmínky pro rozhodnutí věci bez jednání, proto uvedený rozsudek městského soudu zrušil rozsudkem ze dne 2. 7. 2020, č. j. 1 As 150/2020 - 107, a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Městský soud následně napadeným rozsudkem znovu zrušil obě rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nejdříve podrobně shrnul skutkový stav a obsah zjištění vyplývajících ze spisu. Ačkoliv posouzení zákonnosti rozhodnutí o vydání nemovitostí náleží civilním soudům rozhodujícím o příslušných žalobách, městský soud konstatoval, že žalobkyně s pravděpodobností hraničící s jistotou nebyla oprávněna k získání dotčených pozemků podle § 4 odst. 2 zákona o půdě, jelikož nebyla příbuznou ani dědičkou původního vlastníka J. M. B.. Jakkoliv jsou tedy rozhodnutí o vydání nemovitostí pravděpodobně nezákonná, i taková rozhodnutí však požívají tzv. presumpce správnosti a vyvolávají zamýšlené účinky, aby byla chráněna důvěra jednotlivců v pravomocná rozhodnutí orgánů veřejné moci (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 As 79/2008 - 128, a ze dne 21. 10. 2015, č. j. 2 Afs 140/2015 - 70, či nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. IV. ÚS 150/01). Jen rozhodnutí, která

pokračování

trpí nejzávažnějšími vadami, pro něž jsou nicotná, nepožívají presumpce správnosti. Vady způsobující nicotnost rozhodnutí jsou ovšem vzácné. Demonstrativně jsou uvedeny v § 77 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), podle něhož je nicotné rozhodnutí, k jehož vydání nebyl správní orgán vůbec věcně příslušný; to neplatí, pokud je vydal správní orgán nadřazený věcně příslušnému správnímu orgánu. Nicotné je dále rozhodnutí, které trpí vadami, jež je činí zjevně vnitřně rozporným nebo právně či fakticky neuskutečnitelným, anebo jinými vadami, pro něž je nelze vůbec považovat za rozhodnutí správního orgánu. Pouhá nezákonnost rozhodnutí, byť by byla relativně zjevná, nicotnost nepůsobuje.

[5] Žalovaný v napadených rozhodnutích naznačil, že přistoupil k prohlášení rozhodnutí o vydání pozemků za nicotná, neboť v minulosti neuspěl před správními soudy se snahou tato rozhodnutí zrušit v přezkumném řízení, a to pro nedodržení zákonných lhůt. Takový postup však podle městského soudu nelze akceptovat. Lhůty stanovené zákonem nelze obcházet účelovým prohlašovaním nezákonných rozhodnutí za nicotná.

[6] Městský soud dále s odkazem na obsah žádostí o vydání majetku či náhrady za něj uvedl, že z obsahu správního spisu nevyplývá, že by žalobkyně vydání rozhodnutí pozemkového úřadu docílila na základě nepravdivých tvrzení, neboť netvrdila, že by byla příbuznou původního vlastníka nemovitostí ani jeho dědičkou. Popravdě uvedla, že je dědičkou bratra původního vlastníka a již v roce 1992 předložila listiny, z nichž jednoznačně vyplývalo, že není příbuznou rodiny B.. Bylo úkolem pozemkového úřadu posoudit splnění zákonných podmínek pro vyhovění žádosti a podle toho rozhodnout.

[7] Soud se ztotožnil s žalovaným, že pokud by rozhodnutí byla vydána, aniž by došlo k řádnému zahájení příslušných řízení, jednalo by se o rozhodnutí nicotná. Řízení podle § 9 zákona o půdě bylo možné zahájit pouze na žádost podanou nejpozději dne 31. 1. 1993. Pokud by žalobkyně žádnou takovou žádost nepodala, postrádala by rozhodnutí o vydání pozemků jakýkoliv podklad. Dovodil, že žalovaný rozhodoval o nicotnosti poté, co bylo s účinností od 1. 7. 2017 novelizováno ustanovení § 77 odst. 1 správního řádu tak, že správní orgán může vyslovit nicotnost z více důvodů, než tomu bylo dříve. Žalovaný mohl rozhodovat o nicotnosti podle § 77 odst. 1 správního řádu v novelizovaném znění, neboť nejde o nepřípustnou retroaktivitu.

[8] Dále se zabýval obsahem 4 žádostí podaných v letech 1991 a 1992 a shledal v nich podklad pro vydání dotčených pozemků. Pozemky v k. ú. S. vydané rozhodnutím ze dne 13. 12. 2012 jsou jednotlivě specifikovány v žádosti ze dne 26. 4. 1991 a v žádosti ze dne 30. 4. 1991. Pozemky v k. ú. Ž. vydané rozhodnutím ze dne 27. 12. 2012 nejsou v žádné ze žádostí jednotlivě specifikovány. V žádosti ze dne 30. 4. 1991 však žalobkyně uvedla, že se spolužadatelé (Š. F. a F. Č.) nemají odborné znalosti, aby identifikovali, co vše z majetku rodiny B. se nacházelo, nebo bylo převedeno do kat. úz. Ž., doplňují svou žádost o požadavek na vydání pozemků, které se nacházejí v kat. úz. Ž. a byly odejmuty rodině B.. Městský soud odkázal na judikaturu Ústavního soudu, podle které bylo třeba restituční zákony interpretovat ve vztahu k žadatelům co nejvstřícněji, v duchu snahy o zmírnění některých křivd, v jejichž důsledku došlo k odnětí majetku. Nárok byl uplatněn, byla-li podána výzva u pozemkového úřadu. V zákoně o půdě nebyly stanoveny žádné formální ani obsahové náležitosti takové výzvy (nález ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. IV. ÚS 575/03).

Žádosti je třeba posuzovat vstřícně k žadateli (nález ze dne 3. 5. 1999, sp. zn. IV. ÚS 371/98) a podání je pak třeba posuzovat podle jeho obsahu.

[9] Obsah žádosti ze dne 2. 12. 1992, která byla doplněním druhé žádosti ze dne 16. 4. 1992 (podané pouze Š. F. a F. Č.), vyložil soud tak, že se jejím prostřednictvím žalobkyně domáhala vydání všech zemědělských pozemků, na jejichž vydání jí podle jejího názoru mohl vzniknout nárok, a nikoliv jen pozemků v této žádosti, popř. v první a druhé žádosti ze dne 16. 4. 1992 výslovně specifikovaných, neboť jejím prostřednictvím žalobkyně obecně nárokovala nad rámec pozemků v této i předchozích žádostech specifikovaných „*vydání zemědělského majetku*“. Dále se zabýval obsahem a včasností žádosti ze dne 26. 4. 1991 podané u Ministerstva pro správu národního majetku (dále jen „MSNM“) a posoudil ji jako žádost nejen o peněžitou náhradu, ale i vydání majetku, kterou tehdejší žadatelé podali včas.

[10] K žádosti ze dne 30. 4. 1991 městský soud uvedl, že jejím obsahem bylo také uplatnění nároku na vydání pozemků, a to konkrétně pozemků nacházejících se v k. ú. S., včetně pozemků parc. č. XR a parc. č. XS, a dále všech pozemků, které by mohly být předmětem nároků žalobkyně, nacházejících se v k. ú. Ž.. Je však sporné, zda byla žádost podána u MSNM. Ze sdělení Ministerstva financí č. j. MF-81434/2012/44 pak vyplývá, že žádost ze dne 30. 4. 1991 byla předložena Ministerstvu financí nejpozději v roce 2012. Z tohoto sdělení však nelze dovodit, že tato žádost nebyla u MSNM podána dříve, neboť z něho pouze vyplývá, že nejpozději v roce 2012 se Ministerstvo financí s obsahem této žádosti seznámilo. Ve sdělení č. j. MF-81434/2012/44 je sice rovněž uvedeno, že žádost ze dne 30. 4. 1991 nebyla součástí podkladů, na jejichž základě byly vyřizovány nároky na poskytnutí peněžité náhrady, to však nelze považovat za důkaz, že žádost ze dne 30. 4. 1991 u MSNM podána nebyla.

[11] Dále k námitkám osoby zúčastněné na řízení I) soud vyložil, že pokud se v přípisu ze dne 24. 8. 1991 o žádosti ze dne 30. 4. 1991 nehovoří, nelze z toho dovodit, že žádost ze dne 30. 4. 1991 nebyla u MSNM podána, „*neboť z přípisu ze dne 24. 8. 1991 nevyplývá, že žádost „o vrácení případně náhradu vyvlastněných pozemků“, se měla týkat i pozemků uvedených v žádosti ze dne 30. 4. 1991, jež měla být podána 30. 4. 1991, tedy až poté, co byl dle přípisu ze dne 24. 8. 1991 dopis ze dne 26. 4. 1991 dne 29. 4. 1991 předán adresátovi. Dne 29. 4. 1991, kdy byla u Ministerstva pro správu národního majetku nepochybně podána žádost ze dne 26. 4. 1991, bylo pondělí. Dne 30. 4. 1991, kdy měla být u Ministerstva národního majetku podána žádost ze dne 30. 4. 1991, tak bylo úterý, tedy pracovní den. Žalovaný přitom v řízení netvrdil ani neprokazoval, že v tento den nemohla žalobkyně žádost u Ministerstva pro správu národního majetku podat (například z důvodu, že tento den vůbec nebyly úřední hodiny, nebo nebyla v provozu podatelna ministerstva apod.). Podání žádosti dne 30. 4. 1991 tak lze považovat za možné. Skutečnost, že žádost není opatřena razítkem podatelny, nebo jiným dokladem potvrzujícím její přijetí Ministerstvem pro správu národního majetku pak neznamená, že tohoto dne žádost podána nebyla, neboť dle § 19 odst. 5 zákona č. 71/1969 Sb. platilo, že podání musí být potvrzeno na žádost účastníka řízení“.* MSNM tedy nemělo povinnost potvrdit podání, pokud o to žalobkyně sama nepožádala. I nepotvrzené podání však bylo podkladem pro zahájení řízení o žádosti o vydání pozemků podle zákona o půdě.

[12] V čestném prohlášení ze dne 30. 7. 2012 žalobkyně tvrdila, že podala u MSNM žádost ze dne 26. 4. 1991, doplněnou dne 30. 4. 1991, a také u Pozemkového úřadu hlavního

pokračování

města Prahy žádost ze dne 16. 4. 1992, doplněnou žádostí ze dne 2. 12. 1992. Podle městského soudu pak v řízení nevyšlo najevo nic, co by tato tvrzení žalobkyně vyvrátilo. Podle zákona č. 71/1969 Sb. bylo možné místo důkazu připustit čestné prohlášení účastníka řízení, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Zákon o půdě nic jiného nestanoví. S ohledem na zásadu *in favorem restitutionis* považuje městský soud čestné prohlášení žalobkyně ze dne 30. 7. 2012 za doklad osvědčující skutečnost, že žádost ze dne 30. 4. 1991 byla žalobkyní u MSNM podána. K obsahu žádosti soud zopakoval, že se jí žalobkyně domáhala vydání konkrétních pozemků v k. ú. S. a všech pozemků nacházejících se v k. ú. Ž., jejichž původním vlastníkem byl J. M. B.. Žádost nelze považovat za opožděně podanou, neboť nebylo prokázáno, že dne 30. 4. 1991 nebyla podána.

[13] Dále městský soud znovu vyložil, že žádost ze dne 2. 12. 1992 lze chápat tak, že jejím prostřednictvím žalobkyně uplatňovala nárok na vydání také toho „zemědělského majetku“, který byl původně ve vlastnictví J. M. B..

[14] K důvodům napadených rozhodnutí, pro které žalovaný nepovažoval nároky na vydání dotčených pozemků za řádné uplatněné, městský soud uvedl, že se žalovaný vůbec nezabýval obecněji uplatněným nárokem. Přesný výčet pozemků, jejichž vydání se žadatel na základě zákona o půdě domáhal, přitom nebyl povinnou náležitostí uplatnění nároku na základě tohoto zákona. Neuplatnění nároku na vydání některých pozemků žalovaný dovodil pouze z toho, že v žádosti nebyl uveden jejich přesný a vyčerpávající výčet. K žádosti ze dne 26. 4. 1991 pak žalovaný v rozhodnutí č. j. SPU 125006/2018 pouze konstatoval, že tato žádost nebyla vyřízena, protože žadatelé nekomunikovali, ale nezabýval se jejím obsahem a rozsahem. Stejně tak byl nepodložený závěr, že k podání žádosti ze dne 30. 4. 1991 došlo dodatečně a účelově. Městský soud uzavřel, že pozemkový úřad tedy vydáním rozhodnutí ze dne 13. 12. 2012 a ze dne 27. 12. 2012 nepřekročil svoji pravomoc vyplývající z § 9 zákona o půdě.

[15] Městský soud dále upozornil, že prohlásit rozhodnutí za nicotné může správní orgán v případě, že vůbec nebyla podána žádost, o niž správní orgán své rozhodnutí opřel, nebo pokud lze úvahy správního orgánu o bezvadnosti a rozsahu žádosti považovat za zjevně excesivní. Výklad obsahu a rozsahu žádostí přijatý pozemkovým úřadem v rozhodnutích o vydání pozemků pak městský soud neshledal excesivním, ačkoliv byl vůči žalobkyni vstřícný. Těmto závěrům svědčí presumpce správnosti. Prohlášení nicotnosti rozhodnutí nelze opřít o pouhý nesouhlas se způsobem, jakým byla žádost původně posouzena. I bez ohledu na žádost ze dne 2. 12. 1992 měla obě rozhodnutí o vydání pozemků podklad v podaných žádostech ze dne 26. 4. 1991 a ze dne 30. 4. 1991 (pochybnosti o doručení této žádosti nicotnost rozhodnutí nezakládají). I když jsou úvahy týkající se podání žádosti ze dne 30. 4. 1991, které pozemkový úřad uvedl v rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012, nesprávné, nelze z toho však dovozovat, že žádost ze dne 30. 4. 1991 podána vůbec nebyla.

[16] Důvodem nicotnosti dále nemůže být skutečnost, že žalobkyně nebyla oprávněnou osobou dle zákona o půdě. Nelze totiž směšovat pravomoc a působnost správního orgánu k rozhodování určitého druhu právních otázek a zákonitost jeho rozhodnutí v rámci této pravomoci a působnosti. Pozemkový úřad byl věcně příslušný k rozhodování o žádostech podle § 9 zákona o půdě. Rozhodnutí o vydání pozemků žalobkyni tedy spadala do věcné příslušnosti pozemkového úřadu. Samotná skutečnost, že pozemkový úřad zřejmě vycházel

z nesprávně zjištěného skutkového stavu, na jehož základě měl za to, že je žalobkyně oprávněnou osobou podle § 4 odst. 2 zákona o půdě, může způsobit pouze nezákonnost vydaných rozhodnutí.

[17] Městský soud se dále vyjádřil k existenci několika rozhodnutí Ústavního soudu, podle kterých měl pozemkový úřad pravomoc rozhodovat jen o vydání pozemků, které bylo materiálně možné vydat podle zákona o půdě (především nálezy ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. I. ÚS 513/98, a na něj navazující nálezy ze dne 12. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 1759/09). Tato linie judikatury je překonána nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 539/02, a ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3567/14. V nálezu sp. zn. II. ÚS 539/02 Ústavní soud, po posouzení věci plénem, omezil použitelnost závěrů nálezu sp. zn. I. ÚS 513/98 jen na výjimečné situace, kdy dojde k odepření spravedlnosti žadateli v důsledku negativního posouzení jeho nároků podle více restitučních zákonů paralelně. Na nyní projednávanou věc by se nálezy sp. zn. I. ÚS 513/98 mohl aplikovat jen tehdy, pokud by jinak hrozilo odepření spravedlnosti žalobkyni. To potvrdil i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 8. 2019, č. j. 6 As 65/2019 - 35, podle něž je třeba vycházet z nálezů Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 539/02 a sp. zn. III. ÚS 3567/14, a tedy že rozhodnutí pozemkového úřadu vydané podle § 9 odst. 4 zákona o půdě není nicotné, i když je jím rozhodnuto o pozemcích, na které se zákon o půdě materiálně nevztahuje, a to dokonce ani v případě, že by správní soud s věcným hodnocením pozemkového úřadu nesouhlasil. Jedná se o otázku zákonnosti takového rozhodnutí, kterou posuzuje obecný soud v řízení podle části páté občanského soudního řádu. Navíc u dotčených pozemků není pochyb o tom, že se jedná o pozemky způsobilé k vydání podle zákona o půdě, a tedy by rozhodnutí o jejich vydání nebylo nicotné ani v případě aplikace nálezu sp. zn. I. ÚS 513/98. Nicotnost rozhodnutí pozemkového úřadu nespátňuje žalovaný v tom, že by dané pozemky vůbec nebylo možné vydat, nýbrž že k jejich nabytí nebyla žalobkyně oprávněná.

[18] K odkazům na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3745/2011, podle kterého pokud byly pozemky vydány neoprávněným osobám, bylo rozhodnutí pozemkového úřadu nicotné z důvodu nedostatku pravomoci, městský soud uvedl, že Nejvyšší soud zde hodnotil nicotnost rozhodnutí vydaného ještě před účinností správního řádu, podle něž již lze nicotnost prohlásit i v řízení podle správního řádu, nikoliv až v soudním řízení. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2019, č. j. 9 As 188/2018 - 52 (který odkazuje na rozsudek téhož soudu ze dne 7. 8. 2019, č. j. 6 As 65/2019 - 35), nelze citovaný rozsudek Nejvyššího soudu použít na rozhodnutí vydaná již za účinnosti správního řádu.

II. Obsah kasačních stížností a dalších podání, průběh řízení

[19] Osoba zúčastněná na řízení I) [dále jen „stěžovatelka I)“], osoba zúčastněná na řízení V) [dále jen „stěžovatelka II)“], osoba zúčastněná na řízení XI) [dále jen „stěžovatelka III)“] napadly rozsudek městského soudu kasačními stížnostmi, které založily na důvodech podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), stěžovatelky II) a III) také dle písm. d) téhož ustanovení. Shodně navrhuji, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[20] Stěžovatelka I) má za to, že rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012 je nicotné, neboť pozemkový úřad překročil svou zákonem vymezenou pravomoc jak z důvodu absence řádné

pokračování

a včasné žádosti o vydání dotčených pozemků, tak z důvodu neoprávněnosti rozhodovat o vydání pozemků jiné osobě než té, která je uvedena v § 4 zákona o půdě. Městský soud vyložil obsah žádostí žalobkyně v bodech 66 až 120 napadeného rozsudku příliš extenzivně a na samé hranici přezkoumatelnosti, neboť toto odůvodnění je nepřehledné a opakovaně „přeskakuje“ mezi jednotlivými žádostmi.

[21] Dle stěžovatelky I) za žádost, kterou stěžovatelka žádala také o vydání pozemků v k. ú. Ž. (tedy těch, které byly vydány rozhodnutím ze dne 27. 12. 2012), považuje městský soud pouze žádost ze dne 30. 4. 1991, nikoliv také žádost ze dne 26. 4. 1991, jak by se mohlo jevit dle bodu 100 napadeného rozsudku.

[22] Pokud jde o žádost ze dne 2. 12. 1992, její obsah vyložil městský soud „extrémně“ extenzivně, když se podle něj mělo jednat o žádost o vydání veškerých pozemků, na které žalobkyni podle jejího názoru vznikl nárok, jestliže tím uplatnila nárok „na vydání zemědělského majetku“. Městský soud tím překročil hranice výkladu *in favorem restitutionis*. Danou formulaci městský soud vytrhl z kontextu. Žalobkyně se tím totiž pouze připojila k žádosti Š. F. a F. Č. ze dne 16. 4. 1992, a to pouze částečně. Formulací, v níž uplatnila nárok na „zemědělský majetek“ v daném kontextu zjevně mínila majetek specifikovaný v první části tohoto souvětí, nikoliv jakýkoliv další majetek. Navíc v žádosti hovoří pouze o pozemcích v k. ú. S.. Dále žádá o pozemky po A. K. a J. B., jakožto dědicích po J. B., avšak původním vlastníkem vydaných pozemků byl J. M. B.. Majetkem po J. B., resp. po A. K. je majetek v k. ú. S.. Žalobkyně se tedy připojila k žádosti ze dne 16. 4. 1992 o vydání pozemků po A. K. a J. B., které žadatelé specifikovali v původní žádosti a upřesnili v této žádosti (ze dne 2. 12. 1992). Interpretace městského soudu tudíž představuje naprostou libovůli, nikoliv výklad vstřícný vůči restituentům.

[23] Ve vztahu k žádosti ze dne 30. 4. 1991 stěžovatelka I) nesouhlasí, že žalobkyně nemohla na počátku devadesátých let pozemky přesně ztotožnit, a že tedy stačilo požadovat vše v k. ú. Ž., co patřilo rodině B.. Vydané pozemky se nacházely v k. ú. Ž. již od roku 1955 a 1962, či již od května 1948. V době konfiskace se tedy nacházely již v k. ú. Ž.. Pokud žadatelé neměli problém identifikovat pozemky v k. ú. (S.) S., nemohl jim tvrzený nedostatek odborných znalostí bránit také v identifikaci konkrétních pozemků v k. ú. Ž..

[24] Stěžovatelka I) následně připouští, že při benevolentním výkladu by jedinou žádostí, kterou se žalobkyně domáhala vydání pozemku p. č. XY, mohla být žádost ze dne 30. 4. 1991. Namítá však, že doručení, resp. podání této žádosti u MSNM se neprokázalo. Neexistuje o tom žádný přímý důkaz. Městský soud bagatelizuje skutečnosti, které nasvědčují, že k řádnému podání této žádosti nedošlo. Ačkoliv se v přípisě Ministerstva financí č. j. MF-81434/2012/44 uvádí, že žádost ze dne 30. 4. 1991 se k tomuto ministerstvu dostala až v roce 2012 v rámci jiné korespondence a nebyla součástí podkladů, dle kterých se vyřizovaly nároky na poskytnutí peněžité náhrady, není to podle soudu důkaz, že žádost včas podána nebyla. Kromě toho se žalobkyně v přípisě ze dne 24. 8. 1991 dotazovala na stav řízení o žádosti ze dne 26. 4. 1991. Pokud by skutečně žádost ze dne 30. 4. 1991 podala, jistě by se nedotazovala jen na žádost ze dne 26. 4. 1991. Ani to podle soudu není důkaz o nepodání dotčené žádosti. Argument stěžovatelky však nijak nevyvrátil.

[25] Dále se žalobkyně v čestném prohlášení ze dne 7. 10. 2009 dovolávala opět jen žádosti ze dne 26. 4. 1991, na což poukázalo i Ministerstvo financí v přípisě

č. j. MF-81434/2012/44. I v tomto případě platí, že žalobkyně by v prohlášení žádost ze dne 30. 4. 1991 neopomněla, pokud by ji skutečně podala v roce 1991.

[26] Městský soud sám uvedl, že MSNM nebylo povinno automaticky potvrdit přijetí žádosti, pokud o to žalobkyně nepožádala. Nevyvodil však žádné nepříznivé důsledky z toho, že této možnosti žalobkyně nevyužila. Naopak se zcela nekriticky spolehl na čestné prohlášení žalobkyně ze dne 30. 7. 2012. Ačkoliv soud považuje toto prohlášení za důkaz o doručení žádosti, o jejím doručení se v něm nic neuvádí. Jde pouze o obecnou formulaci o podání žádosti a nelze tím rozptýlit pochybnosti o doručení. Žalobkyně v něm neuvádí žádné detaily ohledně doručení. Nijak se nezmiňuje, kdo žádost doručil, kdy, ani jak. Neuvedla žádné konkrétní okolnosti o doručení, které by umožnily její tvrzení ověřit či vyvrátit. Pozemkový úřad se neměl spokojit s čestným prohlášením, ale měl přistoupit k výslechu žalobkyně. Ústní výpověď by měla větší důkazní hodnotu.

[27] Dále pak pozemkový úřad, ani městský soud nepřihlédly ke skutečnosti, že v době podpisu čestného prohlášení měla žalobkyně již 88 let a vyjadřovala se k událostem z doby před více než 21 lety. Kromě toho měl městský soud přihlédnout k dalším specifickým okolnostem. Ačkoliv se neprokázalo, že by žalobkyně sama aktivně uváděla pozemkový úřad v omyl ohledně příbuzenského vztahu s J. B., nadále se snaží evidentně nezákonné rozhodnutí udržet, i když na vydání pozemků neměla nárok. Jakkoliv využívá procesních prostředků ochrany, lze pochybovat o čestnosti takového jednání. Navíc v čestném prohlášení uváděla, že ji a její spolurestituenty připravil komunistický režim o majetek s tím, že by nebylo v souladu se smyslem restitucí postihnout ji a další členy rodiny jakýmkoliv zužujícím výkladem zákona, a žádala nahradit ztráty, které jí komunistický režim způsobil. Lze tedy pochybovat o tvrzení městského soudu, že se žalobkyně nesnažila uvést pozemkový úřad v omyl ohledně příslušnosti k rodině B..

[28] Existují zde tedy významné pochybnosti o důkazní hodnotě čestného prohlášení žalobkyně o podání žádosti; naopak stěžovatelka identifikovala okolnosti, které její podání významně zpochybňují. Závěr o doručení žádosti ze dne 30. 4. 1991 nelze založit pouze na čestném prohlášení, jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2016, č. j. 2 As 20/2016 - 29. Městský soud vycházel v otázce doručení žádosti z nesprávně rozloženého důkazního břemene, jestliže požadoval po žalovaném předložit důkaz o tom, že k doručení žádosti nedošlo. Tím však požaduje prokázání negativní skutečnosti. Podle ustálené judikatury však nelze dokazovat negativní skutečnosti. Jelikož soud sám uvedl, že 30. 4. 1991 bylo úterý, a tedy žádost mohla být doručena, nemohl žalovaný prokázat ani komplementární pozitivní skutečnost, která by existenci negativní skutečnosti potvrdila. Závěr, že žádost měla být doručena 30. 4. 1991 (či po tomto datu, ale včas) na podatelnu MSNM, pokud ani žalobkyně nic konkrétního v čestném prohlášení neuvedla, je ničím nepodloženou dedukcí, kterou nelze reálně vyvrátit.

[29] Stěžovatelka I) namítá, že zásada *in favorem restitutionis*, jak je prosazovaná Ústavním soudem, neznamená, že restituční zákony je třeba interpretovat co nejvstřícněji ve vztahu k žadatelům. Jde pouze o doplňkovou metodu a nelze ji chápat tak, že vždy se má prosadit výklad nejpriznivější pro žadatele (usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. II. ÚS 2426/19, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2019, 28 Cdo 380/2019). V bodě 79 napadeného rozsudku pak městský soud dezinterpretoval závěry plynoucí z nálezů Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 371/98 a sp. zn. IV. ÚS 575/03. Ani z jednoho

pokračování

neplyne, že by žadatel nemusel vůbec konkretizovat pozemky, jejichž vydání se domáhá. V prvním případě došlo k dodatečné konkretizaci pozemků a ve druhém již žádost obsahovala označení pozemků, ale sporná byla povinnost prokázat oprávněnost nároku. Z ničeho však neplyne, že by stačilo pouhé vyjádření požadavku na vydání pozemků v určitém katastrálním území, které dříve patřily určité rodině. Už vůbec z žádného rozhodnutí Ústavního soudu neplyne, že je nutno vždy vycházet z presumpce doručení žádosti příslušnému úřadu, ačkoliv vyjma prohlášení žadatele o tom neexistují žádné důkazy, a že takovou presumpci lze vyvrátit pouze důkazem o negativní skutečnosti.

[30] Nekritické uplatňování této zásady městským soudem je tím spíše nepochopitelné, že žalobkyně nebyla příbuznou nikoho z rodiny B., ale pouze závětní dědičkou; klamavě se prohlašovala za oběť konfiskace majetku komunistickým režimem, ačkoliv ona sama ani její rodina v dané kauze jako oběť nefiguruje; i když se sama neoznačila za neteř J. B., rozhodnutí založená na tomto omylu brání všemi dostupnými prostředky; vydání rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012 bylo dosaženo trestným činem; po vydání majetků došlo obratem k jejich převedení na osoby minimálně s diskutabilní pověstí. V daném případě nejde jen o střet nároku mezi státem a žadatelem, ale rozhodnutím o vydání pozemků byly dotčeny stovky dalších osob coby vlastníci nemovitostí postavených na pozemcích.

[31] Co se týče otázky věcné nepřislušnosti pozemkového úřadu k vydání dotčených pozemků, poukazuje stěžovatelka I) na skutečnost, že také podle městského soudu nebyla žalobkyně osobou oprávněnou k vydání pozemků. Stěžovatelka si není jistá, zda se jí dostane náležité ochrany v řízení před civilními soudy na základě žaloby, kterou podala proti rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012, neboť žalobkyně popírá aktivní legitimaci stěžovatelky. Městský soud se měl tedy nejdříve přesvědčit, zda podaná žaloba může skutečně spolehlivě vést ke zrušení uvedeného rozhodnutí. Kromě toho možnost zrušení rozhodnutí civilním soudem nebrání správnímu orgánu vyslovit jeho nicotnost, pokud to zajistí rychlejší a spolehlivější ochranu práv všech dotčených osob. Pokud se ukázalo, že žalobkyně nemohla být oprávněnou osobou, je v obecném zájmu prohlásit rozhodnutí za nicotné. Není zřejmé, co mínil městský soud konstatováním, že pokud má žalovaný zájem na co nejrychlejším odstranění rozhodnutí o vydání pozemků z důvodu nezákonnosti, má poskytnout prostor pro projednání žalob podaných proti těmto rozhodnutím již v roce 2013. Žalovaný rozhodně nemůže rezignovat na prohlášení rozhodnutí za nicotná, pokud jsou pro to podle něj splněny podmínky. Navíc stěžovatelce I) není zřejmé, proč by nebylo možné akceptovat postup žalovaného, který vyslovil nicotnost poté, co po několika letech zjistil, že neobstojí jeho rozhodnutí, kterým rozhodnutí o vydání pozemků zrušil v přezkumném řízení, neboť zahájil zkrácené přezkumné řízení po zákonem stanovené lhůtě.

[32] Stěžovatelka II) v kasační stížnosti nad rámec rozsáhlé rekapitulace věci a napadeného rozsudku uvedla, že závěry městského soudu jsou nesprávné. V žádné ze žádostí podaných v letech 1991 a 1992 nejsou dotčené pozemky uvedeny. V žádosti ze dne 2. 12. 1992 se žadatelé domáhají vydání majetku po J. B. a A. K., nikoliv po původním vlastníku J. M. B.. Absenci žádosti o vydání majetku nezhojuje ani vágní žádost ze dne 30. 4. 1991. Žalobkyně tedy svůj nárok neuplatnila řádně v souladu se zákonem a městský soud tento nedostatek v rozporu s tím „zhodil“.

[33] Závěr městského soudu, že rozhodnutí nelze prohlásit za nicotné z důvodu nedostatečných skutkových zjištění či nesprávného právního posouzení zjištěných okolností, není správný. Podle stěžovatelky II) trpí rozhodnutí o vydání pozemků nejzávažnějšími vadami, které nelze zhojit; došlo jimi k vydání pozemků neoprávněné osobě. Žalovaný byl tudíž oprávněn vyslovit jejich nicotnost a na rozdíl od městského soudu svá rozhodnutí řádně odůvodnil.

[34] Konečně má stěžovatelka II) za to, že žaloba je nepřípustná, neboť se jedná o rozhodnutí v restitučních řízeních, která jsou rozhodnutími správního orgánu v soukromoprávní věci. Napadenými rozhodnutími jsou totiž řešena vlastnická práva k pozemkům. K tomu se stěžovatelka dovolává závěrů vyslovených v usnesení konfliktního senátu ze dne 22. 6. 2004, č. j. Konf 123/2003-7, či ze dne 5. 8. 2010, č. j. Konf 64/2009-7. Stejně jako v případě neschválení dohody mezi osobou povinnou a oprávněnou dle § 9 zákona o půdě jde o věc soukromoprávního charakteru.

[35] Stěžovatelka III) nesouhlasí s městským soudem, že rozhodnutí o vydání pozemků jsou chybná (pravděpodobně nezákonná), nikoliv však nicotná. Výčet důvodů nicotnosti v § 77 odst. 1 správního řádu je demonstrativní, a každé rozhodnutí je proto třeba posoudit individuálně a vady nicotnosti je třeba dovozovat z judikatury a podpůrně i právní teorie (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 9 Afs 148/2007 - 53). Žalobkyně nebyla v souladu s § 4 zákona o půdě oprávněnou osobou, proto jsou rozhodnutí o vydání pozemků nicotná obdobně jako v případě řešeném Nejvyšším soudem v rozsudku sp. zn. 28 Cdo 3745/2011, který byl potvrzen nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2430/2012. Stěžovatelka nesouhlasí, že jsou tyto závěry překonané, neboť definice nicotnosti v § 77 odst. 1 správního řádu se nijak nezměnila. Naopak je překonaná judikatura odkazovaná městským soudem, neboť například rozhodnutí o vydání nezemědělských pozemků pozemkovým úřadem byla shledána nicotnými, jak plyne z usnesení konfliktního senátu ze dne 14. 9. 2021, č. j. Konf 24/2019-16. Vydáním pozemků neoprávněné osobě rozhodl pozemkový úřad mimo svou pravomoc stejně jako v případě vydání nezemědělského pozemku.

[36] S obdobnou argumentací jako stěžovatelka II) namítá také stěžovatelka III), že žaloba je nepřípustná, neboť se jedná o rozhodnutí v soukromoprávní věci. Ačkoliv se s touto otázkou vypořádal Nejvyšší správní soud již v rozsudku č. j. 1 Afs 150/2020 - 107, trvá stěžovatelka na svém názoru.

[37] Zástupce původní žalobkyně ke kasačním stížnostem uvedl, že žalobkyně nikdy nepostupovala s podvodnými úmysly. Tomu nenasvědčuje skutečnost, že se brání dostupnými prostředky. Ve vztahu k přípustnosti opakované kasační stížnosti dále namítá, že stěžovatelka I) netvrdí, že by se městský soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu a polemizuje se závěry, které se týkají nicotnosti rozhodnutí o vydání pozemků. Ačkoliv si je vědom názoru vysloveného v usnesení rozšířeného senátu ze dne 22. 3. 2011, č. j. 1 As 79/2009 - 165, považuje doslovný výklad § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. za legitimní a v souladu se zásadou zdrženlivosti zásahů veřejné moci nad rámec zákona.

[38] Žalobkyně měla vždy za to, že postupovala *lege artis* a správní spis vždy obsahoval podklad pro závěr, že k zahájení řízení došlo na základě jejích žádostí, a to i ve vztahu

pokračování

k pozemkům nacházejícím se v k. ú. Ž.. Závěr městského soudu odpovídá správnímu spisu. Odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 5. 1999, sp. zn. IV. ÚS 371/98, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2001, sp. zn. 28 Cdo 1351/2001, které posuzují žádosti, v nichž chyběla identifikace majetku, ve prospěch restituentů.

[39] Pro prokázání doručení žádosti ze dne 30. 4. 1991 má podpůrný význam přípis Ministerstva financí č. j. MF-81434/2012/44. Pokud ministerstvo žádosti disponovalo v roce 2012, není tím vyloučeno její doručení v roce 1991. Závěr o doručení žádosti pak podporuje čestné prohlášení žalobkyně.

[40] Ke kasační stížnosti stěžovatelky II) zástupce původní žalobkyně namítá, že stěžovatelka se dotýká pouze rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012, a proto nemůže být úspěšná ve vztahu k rozhodnutí č. j. č. j. 125006/2018. Totéž platí také pro stěžovatelku III).

[41] Žalovaný se k obsahu kasačních stížností nijak nevyjádřil.

[42] Po podání kasačních stížností žalobkyně dne 26. 10. 2021 zemřela. Nejvyšší správní soud proto řízení přerušil a následně usnesením ze dne 2. 5. 2024, č. j. 1 As 264/2021 - 123, rozhodl o pokračování v řízení se správcem pozůstalosti rutland & partners, advokátní kancelář s.r.o. na straně žalobkyně.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[43] Nejvyšší správní soud při posuzování kasačních stížností hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnosti mají požadované náležitosti, byly podány včas a osobou oprávněnou. Co se týče přípustnosti opakované kasační stížnosti, odkazuje Nejvyšší správní soud na usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 79/2009 - 165, v němž rozšířený senát uvedl, že ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. „brání Nejvyššímu správnímu soudu v tom, aby se v řízení o opakované kasační stížnosti za nezměněného skutkového a právního stavu vyjadřoval k námitkám, které ve svém dřívějším rozsudku označil za nedůvodné, neboť také tímto závěrem svého předchozího rozsudku v dané věci je vázán. Obdobně je třeba nahlížet na námítky, které účastník řízení ve své první kasační stížnosti neuplatnil, ačkoli je uplatnit mohl. Nejvyšší správní soud o takových námitkách nerozhodoval, a jejich posouzení se proto nestalo součástí závazného právního názoru či pokynu. Účastník řízení totiž v druhé kasační stížnosti může napadnout jediné nesprávnou realizaci závazného právního názoru či pokynu a závěry z ní vyplývající, včetně nastolení otázek, které nemohly být předmětem první kasační stížnosti proto, že – typicky pro procesní vady – nebyly řešeny v první kasační stížnosti napadeném rozhodnutí krajského soudu“. A contrario je tedy Nejvyšší správní soud nyní povinen zabývat se věcně námitkami, jejichž důvodnost v předchozím řízení neposoudil, neboť věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení z důvodu procesního pochybení.

[44] K aplikaci shora uvedeného ustanovení se dříve vyjádřil také Ústavní soud, který ve svém nálezu ze dne 8. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 136/05, č. 119/37 SbNU 519, poukázal na to, že je jím zajištěno, aby se Nejvyšší správní soud nemusel znovu zabývat věcí, u které již jedenkrát vyslovil svůj právní názor závazný pro nižší soud, a to v situaci, kdy se nižší soud tímto právním názorem řídil. Bylo by odepřením spravedlnosti, pokud by v nynějším řízení připustil pouze námítky spočívající v odchýlení se městského soudu od závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu, přestože důvodnost uplatněných námitek

v rozsudku č. j. 1 As 150/2020 - 107 nezkoumal, a tedy nevyjádřil k nim žádný závazný právní názor. Požadavek žalobkyně je tudíž v tomto směru absurdní a její argumentace doslovným právním výkladem není důvodem pro popření závěrů vyjádřených rozšířeným senátem (kterých si je ostatně žalobkyně vědoma), neboť by tím došlo k odepření přístupu k soudu. Obdobnou procesní situaci řešil Nejvyšší správní soud v poslední době např. v rozsudku ze dne 8. 12. 2023, č. j. 5 Afs 55/2023 - 31.

[45] Důvodnost kasačních stížností posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[46] Kasační stížnosti **nejsou** důvodné.

[47] Pokud jde o namítanou nepřipustnost žaloby, touto otázkou se Nejvyšší správní soud zabýval již ve svém předchozím rozsudku v této věci č. j. 1 As 150/2020 - 107. Konstatoval, že podle „*již ustálené judikatury zvláštního senátu a Nejvyššího správního soudu je rozhodnutí podle § 9 odst. 4 zákona o půdě rozhodnutím správního orgánu ve věci soukromoprávní. K přezkoumání takového rozhodnutí tedy obecně jsou příslušné soudy v občanském soudním řízení. Pravomoc soudu v občanském soudním řízení je nicméně založena až tehdy, kdy správní orgán rozhodne věcně o sporu nebo o jiné právní věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů, tj. zjistí, co je právem, nebo toto právo založí. K přezkoumání rozhodnutí týkajícího se výlučně posouzení procesní otázky je příslušný soud ve správním soudnictví (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 20. 9. 2007, č. j. Konf 22/2006 - 8, ze dne 21. 9. 2011, č. j. Konf 65/2010 - 21, a ze dne 19. 12. 2017, č. j. Konf 27 /2017 - 22, nebo rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2013, č. j. 4 As 13/2013 - 26, a ze dne 29. 7. 2015, č. j. 2 As 152/2015 - 31). Jak uvedl správně městský soud, vyslovením nicotnosti správního rozhodnutí pozemkový úřad nerozhodoval věcně o nárocích vyplývajících ze vztahů soukromého práva. V takovém případě proto není založena příslušnost soudu v občanském soudním řízení. Podpůrně lze odkázat také na usnesení zvláštního senátu ze dne 5. 3. 2012, č. j. Konf 53/2011 - 25, které se týkalo otázky příslušnosti soudu k rozhodnutí o návrhu na vyslovení nicotnosti rozhodnutí, k jehož věcnému přezkumu by byl příslušný dle části páté o. s. ř. civilní soud. Nejedná se o zcela totožnou otázku, nicméně zvláštní senát obecně konstatoval, že nelze vyloučit názorové konflikty mezi soudy v občanském řízení a soudy ve správním soudnictví ohledně nicotnosti konkrétního správního rozhodnutí, přičemž je zřejmé, že rozhodující slovo v takovém konfliktu musí mít soudy ve správním soudnictví. Městský soud tedy nepochybil tím, že žalobu věcně projednal a rozhodl o ní.*“

[48] Nejvyšší správní soud je názorem vysloveným ve svém předchozím rozsudku vázán, a nemůže se od něj proto nyní odchylovat. Kasační stížnosti jsou v tomto rozsahu nepřipustné (srov. již citované usnesení č. j. 1 As 79/2009 - 165). Lze přitom podotknout, že závěry, kterých se stěžovatelky dovolávají, by platily pro rozhodnutí, kterými došlo k vydání pozemků, nikoliv však pro rozhodnutí, která je prohlásila za nicotná.

[49] Nejvyšší správní soud se dále zabýval otázkou zahájení řízení o vydání pozemků na základě žádostí podaných žalobkyní. Jakkoliv je třeba přisvědčit stěžovateli I), že městský soud při hodnocení obsahu spisu „přeskakoval“ mezi jednotlivými žádostmi, na různých místech opakoval tytéž argumenty, a jeho rozhodnutí tudíž není příliš přehledné, lze z něj jednoznačně seznat, jakými úvahami se řídil a jak věc posoudil. Své

pokračování

závěry odůvodnil dostatečně, a napadený rozsudek tudíž není nepřezkoumatelný. Stěžovatelka sama ostatně s jeho závěry polemizuje a uvádí, že se nachází „na samé hranici přezkoumatelnosti“. Stěžovatelky II) a III) pak pouze obecně namítly nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, případně nedostatečné posouzení rozhodných otázek, aniž by své námitky jakkoliv konkretizovaly.

[50] Pokud jde o žádost žalobkyně, F. Č. a Š. F. ze dne 26. 4. 1991, nemá Nejvyšší správní soud na rozdíl od stěžovatelky I) žádné pochybnosti o tom, jaké závěry k ní městský soud zaujal. Je zjevné, že tuto žádost považoval za včasnou žádost nejen o finanční náhradu, ale také o vydání pozemků, a to pozemků konkrétně specifikovaných. Odkazuje-li v této souvislosti stěžovatelka na bod 100 napadeného rozsudku, pak je zřejmé, že městský soud se nijak neodchýlil od závěrů učiněných v jiných částech odůvodnění napadeného rozsudku. Z citovaného bodu odůvodnění vyplývá pouze to, že žádost ze dne 30. 4. 1991 je třeba považovat také za žádost o vydání pozemků podanou podle zákona o půdě (a ne pouze o finanční náhradu podle zákona č. 403/1990 Sb.), stejně jako žádost ze dne 26. 4. 1991, nikoliv že by snad žádost ze dne 26. 4. 1991 měla být žádostí o vydání „všech pozemků nacházejících se v k. ú. Ž., jejichž původním vlastníkem byl J. M. B.“. Z kontextu napadeného rozsudku jasně plyne, že citovaná část věty se vztahuje pouze k žádosti ze dne 30. 4. 1991. Ostatně navzdory vysloveným pochybnostem také stěžovatelka I) rozumí napadenému rozsudku tímto způsobem, a proto nelze městskému soudu vytýkat, že by si jeho závěry jakkoliv odporovaly.

[51] Ačkoliv se kasační soud neztotožnil se všemi dílčími závěry městského soudu, souhlasí, že listiny založené ve spise poskytly dostatečný podklad pro vydání dotčených pozemků, a rozhodnutí pozemkového úřadu tudíž nejsou z tohoto důvodu nicotná.

[52] Správní spis obsahuje několik žádostí; konkrétně dvě žádosti ze dne 26. 4. 1991, z nichž jednu podali pouze F. Č. a Š. F., druhou podala s oběma jmenovanými také žalobkyně; žádost ze dne 30. 4. 1991 podanou žalobkyní také za F. Č. a Š. F.; dvě žádosti ze dne 16. 4. 1992, z nichž jednu opět podali pouze F. Č. a Š. F., druhou podala s oběma jmenovanými také žalobkyně; a žádost ze dne 2. 12. 1992 podanou žalobkyní s oběma jmenovanými spolužadatelí. Všechny tyto žádosti však nejsou pro věc podstatné, jak bude uvedeno dále.

[53] Nejvyšší správní soud se ztotožnil se stěžovatelkou I), že městský soud vyložil obsah žádosti ze dne 2. 12. 1992 příliš extenzivně. Z této žádosti skutečně nevyplývá, že by žalobkyně žádala o vydání veškerého zemědělského majetku, který patřil rodině B., jak dovodil městský soud. V žádosti se uvádí: „*Podáním ze dne 16. 4. 1992 pod výše uvedeným č. j. jsme uplatnili nárok na vydání zemědělského majetku po A. K. a předložili část dokladů. Nárok upřesňujeme tak, že požadujeme pozemky zapsané ve vložce č. 16 pozemkové knihy kat. území S., a to parcely č. XT, XU, XV, XW, XZ, XZA, XZB, XZC, XZD, XZE1, XZF, XZG, XZH, XZCH, XZI, XZJ, ve vložce č. 663 poz. knihy kat. území S., č. parc. XZK, XZL a náhradu za dům čp. X, který byl na této parcele zbořen. Ve vložce č. 1539 kat. území S. č. parc. XZM, XZN, XZO, XZP, XZQ, XZR, XZS. JUDr. J. B. byl s A. K. spoluvlastníkem nemovitostí zapsaných ve vložce č. 16 pozemkové knihy kat. území S. parc. č. XZA, XZB, XZC, XZD, XZE, XZF, XZG, XZH, XZCH, XZI, XZJ - role, v knih. vložce č. 663 poz. knihy kat. úz. S. parc. č. XZL s domem č. p. X [zbořen], 24 - zahrada. Ve vložce č. 1539 kat. úz. S. č. parc. XZN, XZM, XZO, XZP, XZQ, XZR, XZS, proto uplatňuje tímto podáním nárok na vydání*

zemědělského majetku také JUDr. E. B. a předkládá dědické rozhodnutí po dr. J. B, rodný a oddací list. Uvedené nemovitosti přešly do vlastnictví čs. státu darovacími smlouvami, rozhodnutími o vyvlastnění, kupními smlouvami. Jsme osobami oprávněnými podle § 4/2 zák. č. 229/1991 jako dědici ze závěti (...).“ Dále se v žádosti uvádí, že pokud nelze nemovitosti vydat, požadují žadatelé náhradní pozemky, případně finanční náhradu, poté svou předchozí žádost zužují o vyjmenované pozemky.

[54] Z textu žádosti se tedy podává, že F. Č. a Š. F. upřesňují svou žádost ze dne 16. 4. 1992 o konkrétní pozemky po A. K. a že J. B. byl spoluvlastníkem jmenovaných pozemků spolu s A. K., proto se k žádosti připojuje jako dědička po J. B. také žalobkyně. Pokud žalobkyně vyjádřila, že také uplatňuje „nárok na vydání zemědělského majetku“, pak to nelze chápat jako vyjádření nároku na vydání všech pozemků generálně, nýbrž jako připojení se k žádosti o vydání konkrétních pozemků, které v předchozí části žádosti specifikovala. Z kontextu celé žádosti, i ze samotné věty znějící „*Ve vložce č. 1539 kat. úz. S. č. parc. XZN, XZM, XZO, XZO, XZQ, XZR, XZS, proto uplatňuje tímto podáním nárok na vydání zemědělského majetku také JUDr. E. B. a předkládá dědické rozhodnutí po dr. J. B., rodný a oddací list.*“, se jasně podává, že výraz „zemědělský majetek“ zde žalobkyně užila ve vztahu ke jmenovaným pozemkům parc. č. XZN, XZM, XZO, XZO, XZQ, XZR, XZS. Výklad zaujatý městským soudem považuje Nejvyšší správní soud za excesivně rozšiřující nad rámec skutečného rozsahu podané žádosti. V této části lze tudíž přisvědčit stěžovateli I), že závěry učiněné v napadeném rozsudku nejsou správné a neodpovídají obsahu spisu. Nicméně toto dílčí pochybení nemá vliv na zákonnost napadeného rozsudku a na závěr, že rozhodnutí o vydání pozemků nejsou nicotná.

[55] Dostatečný podklad pro vydání všech pozemků, které žalobkyni pozemkový úřad vydal v rozhodnutích ze dne 13. 12. 2012 a 27. 12. 2012, představovaly žádosti ze dne 26. 4. 1991 (podaná i žalobkyní) a ze dne 30. 4. 1991. Rozsah ani doručení prvně uvedené žádosti, v níž žalobkyně spolu s F. Č. a Š. F. žádala o vydání konkrétně jmenovaných pozemků v k. ú. S., mimo jiné i parc. č. XO, XZT (který byl vydán jako parc. č. XN) a XZU (vydaný jako XL, XM a XK), žádná ze stěžovatelek nerozporuje. Sporný je však rozsah a doručení žádosti ze dne 30. 4. 1991.

[56] Žádost ze dne 30. 4. 1991 je adresovaná MSNM, ale není opatřena potvrzením o přijetí. Nazvaná je jako „*Žádost dle § 14 zák. č. 403/90 o vrácení vyvlastněných nemovitostí - doplnění žádosti z 26. 4. 1991*“ a podepsala ji pouze žalobkyně s tím, že ji podává „*i za Š. F. a F. Č.*“. Dle jejího textu „*Podepsaní právní nástupci dědiců po zemřelém J. M. B.*“ uvádějí: „*Včera jsem do podatelny Vašeho Ministerstva doručila žádost o vydání pozemků z 26. 4. 1991. Při předávání kopie panu F. Č., jako další oprávněné osobě, jsem od něho obdržela další kopie listin, které dokumentují rozsah majetku rodiny B.. Z jejich obsahu vyplývá, že část pozemků byla převedena do katastrálního území Ž.. Protože nemáme odborné znalosti, abychom identifikovali, co vše z majetku rodiny B. se buď nacházelo, nebo bylo převedeno do kat. úz. Ž., doplňujeme naši žádost o požadavek na vydání pozemků, které se nacházejí v kat. úz. Ž. a byly odejmuty rodině B.. Dále se domníváme, že naše žádost 26. 4. 1991 pravděpodobně neobsahuje i pozemky parc. č.: XZV, XZW, XZZ, 1XZZA, XZZB, XZZC, XZZD, XZZE, XZZF v kat. úz. S. S., jejichž čísla jsme též našli v materiálech od pana Č.. Proto i o tyto pozemky doplňujeme naši žádost, samozřejmě pouze pokud již nejsou součástí jiných pozemků, o které jsme již požádali.*“

pokračování

[57] Nejvyšší správní soud se zabýval nejdříve otázkou doručení uvedené žádosti, neboť pokud by dospěl k závěru, že nemohla být vůbec včas podána, bylo by nadbytečné zabývat se jejím obsahem, resp. rozsahem. Ztotožnil se přitom s městským soudem, že za daných skutkových okolností, nebylo včasné doručení žádosti zpochybněno takovým způsobem, že by bylo možné prohlásit rozhodnutí vydané na jejím základě za nicotné.

[58] Nejvyšší správní soud nezpochybňuje, že konkrétní datum doručení žádosti správnímu orgánu se neprokázalo. To by však mohlo hrát podstatnou roli při přezkumu rozhodnutí o vydání pozemků a při posuzování jejich zákonnosti (z pohledu včasnosti žádosti). V situaci, kdy soud přezkoumává rozhodnutí, kterým je rozhodnutí o vydání pozemků prohlášeno za nicotné z důvodu absence podkladu pro zahájení řízení, musela by být neexistence včas doručené žádosti postavena najisto. Jakkoliv lze přisvědčit stěžovateli I), že prokazování negativních skutečností je problematické, její námitky by mohly být důvodné, pokud by se soud v nynějším řízení zabýval zákonností rozhodnutí o vydání pozemků (resp. nevydání, pokud by správní orgán pozemky pro nedostatek včas doručené žádosti nevydal a bránil by se účastník řízení, který tvrdí, že žádost včas podal).

[59] V daném případě se bez pochyb neprokázalo ani doručení, ani nedoručení sporné žádosti včas MSNM. Jakékoliv úvahy stran okamžiku doručení žádosti jsou toliko spekulativní. To se týká zejména námitek stěžovatelky I), v nichž se zabývá absencí zmínky o žádosti v přípisu ze dne 24. 8. 1991 či v čestném prohlášení ze dne 7. 10. 2009, jakož i neuvedením podrobností o doručení v čestném prohlášení ze dne 30. 7. 2012, či že Ministerstvo financí uvedlo, že žádost nebyla součástí podkladů při posuzování nároků na poskytnutí peněžité náhrady, případně že žalobkyně nepožádala o potvrzení doručení dotčené žádosti. Městský soud správně uvedl, že nic z toho neprokazuje, že žalobkyně žádost včas nepodala. Jelikož se jedná pouze o spekulace, nelze městskému soudu vytýkat, že tato tvrzení stěžovatelky nevyvrátil. Nelze totiž např. tvrdit, že pokud by žalobkyně žádost ze dne 30. 4. 1991 podala, „nepochybně“ by ji zmínila v přípisu ze dne 24. 8. 1991. Stejně tak je pravděpodobné, že se o ní zmínit nemusela, i když ji podala. Jestliže ji považovala za doplnění žádosti ze dne 26. 4. 1991, pak v dotazu na stav řízení o této žádosti nebylo nutné uvádět také žádost ze dne 30. 4. 1991.

[60] Také skutečnost, že Ministerstvo financí uvedlo, že se k němu žádost ze dne 30. 4. 1991 dostala až v roce 2012, neznamená, že ji žalobkyně nepodala u jiného správního orgánu již v roce 1991. S ohledem na to, že správní orgány zjevně o žádostech týkajících se nároků žalobkyně a spolurestituentů nevedly správní spisy tak, aby bylo jednoznačné, kdy byla která listina do spisu založena, nelze tvrzení Ministerstva financí považovat za důkaz o doručení žádosti opožděně, resp. jejím nedoručení. Přesný skutkový děj nelze na základě obsahu spisu bez pochyb zjistit, a to i s ohledem na to, že spis je dosti nepřehledný a není veden chronologicky a takovým způsobem, aby bylo zřejmé, kdy která listina dorazila do sféry správních orgánů a jakým způsobem se k nim dostala. Nelze tedy ani určit, kdy přesně příslušný správní orgán obdržel žádost ze dne 30. 4. 1991, resp. kdy ji žalobkyně podala. V takovém případě by však bylo možné prohlásit rozhodnutí za nicotné pouze v případě, že by se prokázal opak.

[61] V napadených rozhodnutích se bez jakéhokoliv bližšího odůvodnění a odkazu na konkrétní dokumentaci konstatuje, že žádost „byla, jak je zjištěno, účelově předložena PÚ k vyřízení dle zákona o půdě až 7. 10. 2009, neboť E. B. a spol. jako závětní dědici

po sourozencích J. M. B. se v soudním řízení, ukončeném rozsudkem MěS v Praze č.j. 24 Co 286/2008 - 175 ze dne 17. 2. 2009 nedomohli předmětných nemovitostí v dědickém řízení po J. M. B.". Z čeho tak žalovaný dovozuje, není vůbec zřejmé. Podle ostatních listin obsažených ve spise (např. již odkazované sdělení Ministerstva financí č. j. MF-81434/2012/44, či dopis náměstka Ministerstva zemědělství ze dne 18. 5. 2012, č. j. 91154/2012-MZE) správní orgány uváděly, že žádost se k nim dostala v rámci jiné korespondence. Není však zřejmé, o jakou korespondenci se přesně jednalo a kdo konkrétně jim žádost prvotně předložil.

[62] Závěr o včasné podání žádosti tedy nestojí pouze na čestném prohlášení žalobkyně z roku 2012, jak naznačuje stěžovatelka I), nýbrž na tom, že v době vydání pozemků pozemkový úřad disponoval žádostí ze dne 30. 4. 1991, která se k němu dostala v rámci jiných podkladů, byť způsobem, který ze spisu nelze seznat. V roce 2012 tudíž žalobkyně neprohlášovala, že žádost podala, aniž by jí správní orgány disponovaly. Pro posouzení nicotnosti je podstatné toliko to, že v době rozhodování správního orgánu byla žádost součástí správního spisu a správní orgán ji považoval za podklad svých rozhodnutí. Proto nelze tvrdit, že otázku doručení žádosti postavil městský soud pouze na čestném prohlášení žalobkyně. Pokud pak žalobkyně měla za to, že spornou žádost včas podala, neměla důvod, aby v čestném prohlášení uváděla podrobnější okolnosti jejího doručení, resp. nelze z toho dovozovat, že ji včas nepodala.

[63] Jakkoliv lze obecně přisvědčit, že výslech žalobkyně ohledně doručení sporné žádosti by měl jistě větší důkazní hodnotu než čestné prohlášení (srov. např. stěžovatelkou odkazovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2016, č. j. 2 As 20/2016 - 29), nemění to nic na shora uvedených závěrech. Jak Nejvyšší správní soud již uvedl, při přezkumu rozhodnutí o vydání pozemků by stěžovatelka I) mohla být se svými námitkami úspěšná, nikoliv však v řízení o prohlášení nicotnosti rozhodnutí, které je vyhrazeno pro odstranění rozhodnutí postižených těmi nejzávažnějšími vadami. Nutno dodat, že poukaz stěžovatelky na skutečnost, že žalobkyně měla v době prohlášení již 88 let a vyjadřovala se k událostem z doby již před více než 21 lety, by pak zrovna tak platil také pro její výslech. S ohledem na věk a časový odstup však nelze paušálně bagatelizovat tvrzení žalobkyně. Úvahy o čestnosti postupu žalobkyně pak nelze považovat za rozhodné pro posouzení zákonnosti napadených rozhodnutí.

[64] Nejvyšší správní soud se dále zabýval obsahem žádosti ze dne 30. 4. 1991. V ní žalobkyně výslovně požádala o vydání pozemku parc. č. XZZF v k. ú. S. S.. Ve spojení s žádostí ze dne 26. 4. 1991 tak konkrétně identifikovala všechny pozemky vydané rozhodnutím ze dne 13. 12. 2012. Všechny stěžovatelky však brojí proti rozhodnutí ze dne 27. 12. 2012, jímž byly vydány pozemky v k. ú. Ž..

[65] V žádosti žalobkyně jasně uvádí, že žádá o vydání pozemků odejmutých rodině B., které se nacházejí v k. ú. Ž.. Pozemkový úřad pak tyto pozemky bez problémů identifikoval a žalobkyni je vydal. Za této skutkové situace by skutečně bylo absurdní a v rozporu se zásadou *in favorem restitutionis*, aby rozhodnutí bylo prohlášeno za nicotné, protože žalobkyně v žádosti přesně neidentifikovala pozemky parcelním číslem. Pokud by pozemkový úřad nebyl schopen ztotožnit pozemky, jejichž vydání se žadatel domáhá, pak by bylo namístě požadovat bližší identifikaci ze strany žadatele, případně polemizovat na téma, jaký je rozsah vstřícnosti, který je třeba vůči restituentům požadovat. Nicméně

pokračování

za daných skutkových okolností nemohou obstát závěry, které učinil žalovaný v napadeném rozhodnutí a které nyní prezentují stěžovatelky.

[66] Podle Nejvyššího správního soudu je z žádosti zřejmé, čeho se žalobkyně domáhala, i když pozemky neoznačila parcelním číslem, neboť je identifikovala natolik, že je pozemkový úřad dokázal ztotožnit. Proto i bez zvláštní vstřícnosti, která se dle judikatury Ústavního soudu měla uplatnit vůči restituentům, byla žádost dostatečným podkladem pro vydání pozemků rozhodnutím ze dne 27. 12. 2012. Městskému soudu tedy nelze vytýkat, že z odkazované judikatury týkající se zásady *in favorem restitutionis* vyvodil příliš široké závěry ve vztahu k posuzované věci.

[67] Pokud stěžovatelka I) odkazovala na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2426/19, není tento odkaz přiléhavý, neboť v odkazovaném případě se jednalo o naprosto odlišnou situaci, kdy se stěžovatelka snažila domoci vydání majetku zkonfiskovaného podle dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. Vydání tohoto majetku bylo možné na základě zákona č. 128/1946 Sb., čehož stěžovatelka nevyužila a domáhala se vydání majetku dle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi). Speciálně pak bylo podstatné, že „*restituční zákon cílí k nápravě majetkových a jiných křivd spáchaných komunistickým režimem v období let 1948 - 1989. V nyní projednávaném případě, jak k tomu dospěly obecné soudy, však žádná křivda spáchaná v takto vymezeném rozhodném období na stěžovatelce, resp. na jejím právním předchůdci spáchaná nebyla*“. Proto není případné srovnávat tuto situaci s nyní posuzovaným případem. Navíc již z pasáže citované v kasační stížnosti plyne, že zásada *in favorem restitutionis* je zásadou obecnou, nikoliv pouze doplňkovou, jak dovozuje stěžovatelka I). Obdobně odkaz na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 380/2019 není případný, neboť se týká majetkového vyrovnání s církvemi; k této úpravě Nejvyšší soud specificky konstatoval, že „*podle § 1 zákona č. 428/2012 Sb. má dojít ke zmírnění toliko některých křivd spáchaných komunistickým režimem na majetku registrovaných církví a náboženských společností, nikoliv ke komplexnímu odškodnění veškerého bezpráví. Konkrétní podoba vyrovnání s církvemi pak byla v rozhodující míře politickou otázkou (...)*“, tudíž „*[z]ákonem stanovený rámec pak nelze překračovat, respektive modifikovat ani snahou o jeho co možná nejvstřícnější výklad ve vztahu k restituentům*“. Tyto závěry, které se týkají zcela odlišných případů, nelze vztahovat na nyní posuzovanou věc, která se navíc týká aplikace zákona o půdě, jenž vůči oprávněným osobám stanoví podstatně vstřícnější podmínky než zákon č. 428/2012 Sb., jak ostatně vyplývá i z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu.

[68] Městský soud naopak vycházel z judikatury, která je svou podstatou obdobná případu žalobkyně. Nemusí se jednat o skutkově totožné kauzy, jak v kasační stížnosti požaduje stěžovatelka I), pokud soud odkazuje na otázku principiální. Nejvyšší správní soud nesouhlasí, že v bodě 79 napadeného rozsudku městský soud tuto judikaturu dezinterpretoval. Vycházel zcela přiléhavě ze závěru, že zákon o půdě blíže nespecifikuje formální ani obsahové náležitosti podání, kterým má žadatel svůj nárok uplatnit u pozemkového úřadu. Právní věta k odkazovanému nálezu sp. zn. IV. ÚS 371/98 pak zní: „*Za stavu, kdy z postupu pozemkového úřadu v průběhu řízení o restituci majetku stěžovatelky je patrné, že tento úřad (který také o uplatněném restitučním nároku rozhodl věcně) neměl pochybnosti o tom, které konkrétní nemovitosti byly stěžovatelkou k vydání požadovány, nelze*

z hlediska práva na spravedlivý proces považovat za ústavně konformní, aby v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí pozemkového úřadu byly soudem právní důsledky absence údajů o konkrétních nemovitostech v původní písemné výzvě vyloženy bez dalšího k tíži stěžovatelky.“ Nejvyššímu správnímu soudu tudíž není zřejmé, v čem měl městský soud odkazované rozhodnutí dezinterpretovat, neboť jej zjevně použil na věc, která těmto závěrům zcela odpovídá. Jak již kasační soud uvedl, žalobkyně pozemkový úřad k vydání majetku výslovně vyzvala a konkretizovala jej dostatečně k tomu, aby jej pozemkový úřad ztotožnil, a mohl jej tedy vydat (obdobně jako tomu bylo v žalobkyní odkazovaném rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1351/2001 – žadatel se domáhal vrácení blíže neoznačených obrazů či dalších věcí z vlastnictví konkrétní rodiny, které se nachází na konkrétním zámku či v muzeu). Nepřekročil tím nijak rozsah podané žádosti.

[69] Konečně nepřisvědčil Nejvyšší správní soud ani námitkám označujícím rozhodnutí o vydání pozemků za nicotné z důvodu, že žalobkyně nebyla oprávněnou osobou podle zákona o půdě. Naopak sdílí názor městského soudu, že jde o otázku zákonnosti rozhodnutí o vydání pozemků, nikoliv o otázku nicotnosti. Příbuzenský vztah žadatele k původnímu vlastníku je zákonnou podmínkou pro vydání pozemků, o kterých může správní orgán rozhodovat v rámci své pravomoci. Výklad zaujatý žalovaným a stěžovatelkami by znamenal, že nesplnění jakýchkoliv zákonem stanovených kritérií pro vydání pozemků by se stalo důvodem pro prohlášení nicotnosti rozhodnutí o vydání pozemků. Takový závěr však přijmout nelze.

[70] Pokud pozemkový úřad pozemky vydal žalobkyni, protože nedostatečně či nesprávně zjistil skutkový stav a označil ji nepravdivě za neteř původního vlastníka, jde nepochybně o otázku zákonnosti jeho rozhodnutí. Splnění podmínek pro vydání pozemků podle zákona o půdě, a tedy zákonnost rozhodnutí o vydání pozemků, pak přísluší přezkoumávat soudům v řízení podle části páté občanského soudního řádu. Prohlásit rozhodnutí za nicotné lze jen ve výjimečných případech nejzávažnějších vad (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2008, č. j. 8 Afs 78/2006 - 74) a nelze tím obcházet pravomoc soudů v občanském soudním řízení posoudit zákonnost takového rozhodnutí, jak se domáhá stěžovatelka I). Správnímu orgánu ani správnímu soudu nepřisluší v rámci posuzování případné nicotnosti hodnotit, zda se dotčeným osobám dostane rychlé a spolehlivé ochrany. Prohlášení nicotnosti nemůže sloužit jako prostředek ke zrychlení či zefektivnění „odklizení“ nezákonného rozhodnutí.

[71] V této souvislosti je zcela zřejmé, proč městský soud vytýkal žalovanému, že využil institut prohlášení nicotnosti poté, co se mu nepodařilo odstranit rozhodnutí v přezkumném řízení. Z postupu žalovaného totiž vyplývá, že se nejprve snažil rozhodnutí o vydání pozemků zrušit pro jejich nezákonnost. Zjistil však (v návaznosti na soudní řízení), že tak nestihl v zákonem stanovené lhůtě. Následně tedy přistoupil k prohlášení nicotnosti. Městský soud tudíž dal jasně najevo, že nezákonné rozhodnutí nelze účelově prohlásit za nicotné jen proto, že již uplynula lhůta pro zahájení přezkumného řízení.

[72] Nejvyšší správní soud nepovažuje za účelné zkoumat blíže závěry judikatury týkající se otázky nicotnosti rozhodnutí, kterým pozemkový úřad rozhodl o nezemědělských pozemcích, neboť jde o otázku značně odlišnou. V nyní posuzovaném případě je nepochybné, že o vydání konkrétních pozemků mohl pozemkový úřad rozhodnout, neboť spadaly do jeho věcné působnosti. Jinými slovy, bylo v pravomoci pozemkového úřadu

pokračování

vydat dotčené pozemky, a zkoumání toho, zda je vydal osobám k tomu oprávněným, je otázka odlišná. Pro posuzovanou věc tudíž není podstatné hodnotit, zda jsou rozhodnutí č. j. 6 As 65/2019 - 35 a Konf 24/2019-16 rozporná, či nikoliv.

[73] Nejvyšší správní soud se ztotožnil s městským soudem také v tom, že závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3745/2011 již nyní nejsou použitelné, resp. jsou překonané judikaturou tohoto soudu, která se vztahuje k aktuální právní úpravě. Neshledal přitom důvodu odchýlit se od názoru, který zaujal v rozsudku č. j. 9 As 188/2018 - 52, tedy že závěry rozsudku sp. zn. 28 Cdo 3745/2011 jsou překonané, neboť se vztahují k předchozí právní úpravě. Rozsudek Nejvyššího soudu je však především založený na specifických okolnostech (v souvislosti s existencí střetu vlastnických práv různých osob). Nešlo o vydání pozemků osobám, které k tomu nebyly oprávněny, nýbrž o vydání pozemků, které nebyly ve vlastnictví státu, ale ve vlastnictví fyzických osob, jejichž právní předchůdci pozemky nabyli od státu na základě tzv. přidělu. V takovém případě nebyl pozemkový úřad vůbec oprávněn rozhodnout o vydání daných pozemků (nebyla dána jeho pravomoc), neboť tyto nemovitosti nemohly být předmětem restituce. Šlo tudíž o zcela odlišnou situaci, než je řešena v nyní posuzovaném případě. Rozhodnutí o vydání pozemku neoprávněné osobě nemůže být ani z tohoto důvodu nicotným, nýbrž pouze nezákonným.

IV. Závěr a náklady řízení

[74] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnosti nejsou důvodné, a proto je podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[75] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelky [tedy osoby zúčastněné na řízení I), V) a XI)] i žalovaný, který vydal zrušená rozhodnutí, ve věci neměli úspěch, a proto nemají právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Osoby zúčastněné na řízení II) až IV), VI) až X) a XII) nemají právo na náhradu nákladů řízení, neboť jim soudem v řízení nebyla uložena žádná povinnost a nejsou splněny ani podmínky pro přiznání náhrady nákladů řízení z důvodů hodných zvláštního zřetele (§ 60 odst. 5 s. ř. s.).

[76] Žalobkyni, která měla ve věci plný úspěch, přiznal Nejvyšší správní soud dle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. náhradu nákladů řízení proti stěžovatelkám. Původní žalobkyně byla ve věci zastoupena advokátem JUDr. Alešem Dvouletým. V řízení o kasační stížnosti učinil zástupce jeden úkon právní služby, kterým je vyjádření ke kasačním stížnostem ze dne 27. 10. 2021 [§ 11 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Za tento úkon náleží zástupci mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu]. Odměna se zvyšuje o 3 x 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Protože je jmenovaný advokát plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se uvedený nárok o částku 714 Kč odpovídající příslušné sazbě daně podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Celkem tak náklady řízení činí 4 114 Kč. Uvedenou částku jsou stěžovatelky povinny zaplatit žalobkyni společně ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. září 2024

Ivo Pospíšil
předseda senátu